

vare stillede under saa haarde og trykkende Vilkaar, at deres Stilling ikke var stort bedre end Dagleieres, og at dette navnlig var Tilfældet i Hannover. Jeg maa nu tilstaa, at jeg ser ikke ret, at dette er en Begrundelse af det foreliggende Lovforslag, som jo ikke angaar Hannover, men Danmark. Den Omstændighed, at Arvefæstere i andre Lande kunne leve under saa haarde og trykkende Afgifter, at deres Stilling ikke er stort bedre end Dagleieres, kan naturligtvis der motivere Fremkomsten af saadanne Lovforslag som det her foreliggende; men det forekommer mig, at der ikke er anført det Mindste til Bestyrkelse af, at Arvefæsternes Stilling her i Landet skulde være en saadan. Jeg tror tværtimod, at den almindelige Opfattelse er den, at Arvefæsternes her i Landet gennemgaaende have erhvervet deres Eiendomme paa meget billige Vilkaar og paa gunstige Betingelser med Hensyn til Udbetalingen af Kjøbesummen, hvilken ogsaa i det Hele taget er fastsat tempeligt, og skjøndt jeg bestræber for mig at følge disse Forhold med nogen Opmærksomhed, har jeg dog albrig bragt i Erfaring, at man her i Landet gennemgaaende mener, at Arvefæsternes ere saa meget uheldigere stillede end de egentlige Selveiere, tværtimod har man jo baade i Lovgivningen og i statistiske Beretninger om disse Forhold altid parallelliseret Selveiere og Arvefæstere med Ret til at sælge og pantsætte, som om dette saa meget nær kom ud paa Et. — Det hvidterede Medlem anførte imidlertid gjentagende idag, at dette Lovforslag ligesom de to andre, der samtidigt bleve indbragte, havde Seirens Præg paa sin Side, fordi det var et Udtryk for en stor europæisk Tankestrømning. Jeg tror nu, at man maa være noget varsom med disse store europæiske Tankestrømninger, thi idag gaa de i en Retning og imorgen i en anden, eller, for ikke at udtrykke det fuldt saa skarpt, hvad der er en almindelig Tankestrømning for den ene Slægt, er det ikke for den næste, og jeg tror, at de Principer, som det ærede Medlem hylde paa Nationaløkonomiens Omraade, og som jeg gjerne kan sige, at jeg i det Store og Bæsende deler med ham, netop have den Skjæbne, at den europæiske Tankestrømning overfor dem ikke ganske er den samme idag, som den var for en Mennekealder siden. Vi have jo set dette paa forskjellige Omraader. Jeg behøver f. Ex. blot at pege paa et saadant enkelt økonomisk Omraade som Statens Forhold til Jernbanerne. Hvorledes vilde man ikke for en Mennekealder siden have betragtet det som stridende mod alle økonomiske Principer, at Staten tog en saa stor Industri som Driften af Jernbanerne i sin

Haand? For en Mennekealder siden var den saakaldte Manchester-skoles Theori fremherskende og nød næsten ubestridt Anerkjendelse af alle Andre end af de absolute Modstandere af økonomiske Grundfætninger, nemlig Socialister og Kommuniste. Smidertid maa det vel med Hensyn til de Principer, som Manchester-skolen forsegter, og som jeg — jeg gjentager det — i det Bæsende anser for de rette paa det økonomiske Omraade, erkendes, at man stundom har været tilbøielig til at tillægge dem altfor absolut Gyldighed paa Omraader, hvor der ogsaa maa tages andre Hensyn end de økonomiske. Disse Tankestrømninger ere nu blevne mødte og imødegaaede af andre Tankestrømninger, og imedens vi for en Mennekealder siden og endnu længere tilbage i Tiden saae, at Frihandelsprincippet blev almindelig anerkjendt, saaledes at selv Beskyttelsesystemets Forsegtere i Almindelighed indskrænkede sig til at sige, at de anerkjendte Princippet om Frihandel, men at de dog rigtignok mente, at i Praxis maatte man tage visse Forbehold, og at man ikke strax og ubetinget kunde gennemføre disse i og for sig rigtige Principer, saa se vi nu Beskyttelsesystemet som en stor europæisk Tankestrømning holde sit Indtog i flere Lande. Og hvad man nu end mener om de socialistiske Ideer, om de Principer, som Internationale forsegter, saa tror jeg dog, at man ikke kan frakjende dem Karakteren af en stor europæisk Tankestrømning, men derfor er det ikke sagt, at man her i den danske Rigsdag vil anse det for ubetinget rigtigt, at gennemføre Lovforslag, som ere en konsekvent Gjennemførelse af disse Strømninger. Nu vil maasse det ærede Medlem sige: Men jeg har ikke blot i al Almindelighed henvist til de store europæiske Tankestrømninger, jeg har peget paa en bestemt Tanke, om hvis Rigtighed jeg mener, at der ikke kan være Tvivl, og som jeg tror, at man her ubetinget vil anerkjende, nemlig den Tanke „fri Jord i fri Mand's frie Haand“. Ja, jeg tilstaa, at dette er et Princip, som ogsaa har min Sympathi, men jeg kan ikke lukke Dinene i for, at der i den senere Tid er begyndt at vise sig en europæisk Tankestrømning, som gaar i en anden Retning. Det Spørgsmaal er i de senere Aar blevet reist og efterhaanden kommet frem med større og større Styrke hos meget ansete økonomiske Forfattere, om det egentlig kan siges at være fuldstændig billigt og retfærdigt, at de private Eiere af Grundeieendomme, blot fordi de tilfældigtvis ere Eiere af disse Grundeieendomme, komme til at nyde Godt af den Fordel, som tilfældige Konjunkturer bringe,